

Tehnika asamblaža u likovnom oblikovanju eksperimentalnih tekstila

Jandžel, Nikolina

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:201:343843>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-30**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO - TEHNOLOŠKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD
TEHNIKA ASAMBLAŽA U LIKOVNOM OBLIKOVANJU EKSPERIMENTALNIH
TEKSTILA

NIKOLINA JANDEL

Zagreb, rujan 2021.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO - TEHNOLOŠKI FAKULTET
ZAVOD ZA DIZAJN TEKSTILA I ODJEĆE

ZAVRŠNI RAD
TEHNIKA ASAMBLAŽA U LIKOVNOM OBLIKOVANJU EKSPERIMENTALNIH
TEKSTILA

Mentorica:
doc. art. Lea Popijač

Studentica:
NIKOLINA JANDEL 0117229551

Zagreb, rujan 2021.

Temeljna dokumentacijska kartica

Naziv zavoda u kojem je izrađen rad: Zavod za dizajn tekstila i odjeće

Broj stranica pismenog dijela: 27

Broj slika: 18

Broj literaturnih izvora: 4

Broj likovnih ostvarenja:

Članovi povjerenstva:

1. izv. prof. art. Koraljka Kovač Dugandžić, predsjednik
2. doc. art. Lea Popinjač, član
3. prof. dr.sc. Martinia Ira Glogar, član
4. doc. art. Marin Sovar, zamjenik člana

Datum predaje rada:

Datum obrane rada:

SAŽETAK I KLJUČNI POJMOVI

Tema ovog završnog rada bavi se oblikovanjem i stvaranjem novih formi unutar područja eksperimentalnog tekstila u likovnoj tehnici asamblaža. Asamblaž je tehnika oblikovanja trodimenzionalnih umjetničkih tvorbi kojom se spajaju različiti predmeti svakodnevne uporabe ili njihovi dijelovi, a odabrana je jer ističe umjetničke potencijale refunkcionalizacije i reciklaže.

U teoretskom dijelu rada obraditi će se umjetnički pravci i njihovi značajniji predstavnici koji su koristili ovu tehniku, s posebnim naglaskom na umjetnike koji su služili kao inspiracija za praktični dio rada. U eksperimentalnom, praktičnom dijelu će se likovno oblikovati veće forme u prostoru koje imaju više namjena.

1. Asamblaž
2. Forma
3. Umjetnički pravci
4. Materijali

SUMMARY AND KEY TERMS

The subject of this final is the study of design and inception of new forms within the field of experimental textile in the art technique of assemblage. Assemblage is the technique of three-dimensional art works that connect different objects of everyday use or their parts and was selected because it emphasizes the artistic potential of repurposing and recycling.

The theoretical part of the paper deals with art styles and the significant representatives that used this technique with particular emphasis on artists that were used as an inspiration of the practical part. In the experimental, practical part larger multi-purpose forms of the technique are made.

1. Assemblage
2. Form
3. Art styles
4. Materials

SADRŽAJ

1. UVOD.....	5
2. KUBIZAM	6-12
3.1 ZNAČAJ I POVIJEST.....	6-8
3.2 ZNAČAJNI UMJETNICI KUBIZMA I OSVRT NA NJIHOVA DJELA	9-12
4. DADAIZAM, SRODNI UMJETNIČNI SMJEROVI	12-24
4.1 ZNAČAJ I KOMPLEKSNOST STVARALAŠTVA DADAISTA.....	12-16
4.2 ARTE POVERA.....	16-17
4.3 POP-ART I NEODADIZAM.....	18-21
4.4 ASAMBLAŽ.....	22-24
5. METODIKA RADA: SPOJ TEKSTILA I ASAMBLAŽA	24-30
5.1 EKSPERIMENTALNOST STVARALAČKOG PROCESA I LIKOVNA ANALIZA RADOVA.....	25-30
6. ZAKLJUČAK.....	31
7. LITERATURA.....	32
8. IZVORI SLIKA.....	33

UVOD

Umjetnost 20. stoljeća donosi duh eksperimentiranja i odbacivanja tradicije. Naglasak nije bio na estetskoj vrijednosti, nego sama bit umjetničkog rada. Novi način gledanja na umjetnost i njezinu svrhu, kreirao je novu funkciju umjetnosti koja se i danas osjeća u radovima suvremenih umjetnika. Dolazi do pomicanja granica ne samo u umjetnosti nego i puno šire.

Priča o modernoj, ali i suvremenoj umjetnosti je počela, u devetnaestom stoljeću, kad je spletom okolnosti Pariz postao bitno intelektualno mjesto. Bilo je mnogo nemira, ali s tim nemikom se suočila skupina umjetnika, koji su oblikovali kaos u izvanredna umjetnička djela. U potpunosti su bili spremni srušiti stari poredak umjetničkog establišmenta i uvesti umjetnost u neko novo doba.

Moderna likovna umjetnost je zaživjela u vizualnoj kulturi oko 1890-ih, u mnogobrojnim različitim likovnim smjerovima, pokretima i teorijama. Među glavnim značajkama moderne je odstupanje od tradicije, prilagođavanje gospodarskim i intelektualnim zbivanjima. U modernu umjetnost se ubrajaju brojni smjerovi poput neoimpresionizma, fovizma i kubizma. Kubizam je bitan za ovaj rad jer predstavlja preteču slijedećih smjerova i pokreta od kojih možemo izdvojiti ekspresionizam, suprematizam, konstruktivizam i dadaizam.

Suvremena umjetnost nastavlja pomicati granice koje su pomaknute tijekom 20. stoljeća. Suvremena umjetnost počinje tijekom 1950-ih godina te traje i dalje. Postoje brojni smjerovi i pokreti poput pop-art-a, minimalizma, neodadizma, Arte povera, op-art-a, apstraktnog ekspresionizma, klasičnog realizma, land art-a, body art-a i mnogih drugih.

Tema rada obuhvaća upravo neke od tih pravaca, kako su utjecali na razvitak umjetnosti općenito, ali isto tako kako su doprinijeli u stvaranju novih objekata izvan ili u prostoru. Primjenom saznanja dobivamo radove koji su ne samo nadahnuti samim teorijama nego se i dalje proširuje njihova granica.

3. KUBIZAM

2.1 POVIJEST I ZNAČAJ

Kubizam kao forma se prvi puta pojavljuje u Francuskoj 1907.godine, a smjer završava 1914. Razvila su ga dva vrlo bitna umjetnika, imena Pablo Picasso¹ i Georges Braque.²Nastanak kubizma je doista bio timski napor, a prijateljstvo između Picassa i Braquea na obostranu dobrobit je bila možda najvažnija takva veza u povijesti umjetničkog stvaralaštva. (H. Harvard Arnason, 2009.; 156) U umjetničkoj odiseji koju je Braque opisao kao “dva planinara povezana užetom”, a Picasso kao “brak”, dvojica umjetnika su utjecala na vizualne umjetnosti 20. stoljeća. Odjeci kubističkog eksperimenta se nisu iscrpili u prvoj četvrtini dvadesetog stoljeća nego se nastavak može osjetiti u mnogim umjetničkim ostvarenjima poslije Drugog svjetskog rata, u djelima kao što su slike Willema de Kooninga³ i skulpture Davida Smitha.⁴ (W. Gompertz, 2019.; 123)

Riječ kubizam dolazi od francuske riječi „coubisme“, što u prijevodu znači kubus. Ime samog pravca je iznimno kompleksno jer je nastalo kao podrugljiv opis Braque slike predane za Salon d’Automne⁵. Tada je rođeno ime, ali i ne sam pravac. (W. Gompertz, 2019.; 125) Naime veliki utjecaj na Pabla Picassa i Georges Braquea je imao značajan umjetnik

1 Pablo Picasso (Malaga, 25. listopada 1881. - Mougins, 8. travnja 1973.), bio je španjolski slikar, suosnivač kubizma i jedan od najpoznatijih umjetnika 20. stoljeća.

https://hr.wikipedia.org/wiki/Pablo_Picasso

2 Georges Braque (13. svibnja 1882. - 31. kolovoza 1963.) bio je veliki francuski slikar, kolažist, crtač, grafičar i kipar 20. stoljeća.

https://en.wikipedia.org/wiki/Georges_Braque

3 Willem de Kooning (24. travnja 1904. — 19. ožujka 1997.) je bio nizozemsko-američki slikar; jedan od glavnih predstavnika apstraktnog ekspresionizma.

https://hr.wikipedia.org/wiki/Willem_de_Kooning

4 Roland David Smith (9. ožujka 1906. - 23. svibnja 1965.) bio je američki kipar i slikar apstraktnog ekspresionizma, najpoznatiji po stvaranju velikih čeličnih apstraktnih geometrijskih skulptura.

[https://en.wikipedia.org/wiki/David_Smith_\(sculptor\)](https://en.wikipedia.org/wiki/David_Smith_(sculptor))

5 Salon d’Automne je na francuskom jesenski salon, što označava izložbe djela mladih umjetnika koja se svake jeseni u Parizu održavala od 1903. godine.

<https://www.britannica.com/art/Salon-dAutomne>

impresionizma i postimpresionizma Paul Cézanne. Pramac se zasniva na Cézanneovoj postavci da se svi oblici u prirodi mogu likovno ostvariti prema osnovnim geometrijskim likovima. Uglata, ogoljena, prostorno osviještena estetika kubizma koju su Braque i Picasso izveli iz Cézanneova primjera je izravno dovela do uglate, ogoljene, prostorno osviještene estetike modernizma. Primjeri su beskonačni, ali stroga i elegantna arhitektura Le Corbusiera, art déco iz 20-ih godina prošlog stoljeća i hladan dizajn Coco Chanel su samo neki. (W. Gompertz, 2019.; 135) Jedino što sami naziv je zapravo pogrešan: kubusa, odnosno kocki, uopće nema u kubizmu, čak naprotiv.(W. Gompertz, 2019; 125) Sama srž kubizma je da se bavi dvodimenzionalnom prirodom platna odbija stvoriti iluziju trodimenzionalnosti. Ako bi umjetnik htio naslikati kocku, mora gledati predmet iz jedne točke, dok su Braque i Picasso promatrali predmet iz svakog mogućeg kuta. Cijela poanta je rastavljanje objekta kako bi se stvorila ravnina i istodobno pokazali sve njezine strane, ali se ipak htjelo pokazati da je objekt trodimenzionalan, što nam ravnina ne pokazuje. Kako bi najbolje opisali objekt koji vide, naslikan i ispremiješan na platnu u nizu preklapajućih ravnina. Bio je to približan trodimenzionalni oblik prvobitnog izgleda objekta, kojeg još uvijek možemo prepoznati kao prvobitni objekt, ali naslikan u dvije dimenzije. Cilj je da se mozak potiče na akciju, kao i nas samih da obratimo pozornost na ono što svaki dan previdamo.(W. Gompertz, 2019; 125)

Sami kubizam se dijeli na dvije faze, može se reći na dva kuta gledanja i percipiranja samog života oko sebe.

Prva faza je analitički kubizam koji se javlja 1909. i traje do 1911. Godine. Faza je nazvana tako zbog njihovog opsesivnog analiziranja predmeta i prostora koji zauzimaju. Najčešće se radi mrtva priroda. Građa je uzeta iz kavana i ateljea, miljea koji su bili najbliži. Novine, boce vina ili hrana, predmeti koji su bili nadohvat ruke, često su eliptički kodirani osobnim aluzijama na njihov privatni život. (H. Harvard Arnason, 2009.; 168) Koristila se prigušena paleta jer su jedino pomoću nje, svi predmeti spojeni na nekoliko točki gledišta predmeta, dok jarkim bojama umjetnik to ne bi uspio. Dolazi i do stvaranja tehnike koju možemo vidjeti kao tehniku pri kojoj će ravnom crtom naznačiti promjenu točke gledišta, a suptilnim tonalnim sjenčanjem, pokazati promatraču da je došlo do promjene se time postiže uravnotežena i koherentna kompozicija. Možemo reći da je to važan aspekt kubizma koji stoji kao bitno pravilo i u drugoj fazi kubizma. (W. Gompertz, 2019; 127)

Prvi puta se stvarala umjetnost u kojoj platno više nije predstavljano kao instrument iluzije nego se predstavljao sam predmet. Promatrač sam procjenjuje sliku prema kvaliteti kompozicije, a ne prema kvaliteti optičke varke. (W. Gompertz, 2019; 127) Kubistička ideja o

rastavljanju stvari na niz međusobno povezanih fragmenata činila se logičnom jer se potaknulo da se gleda ispod površine da bi prikazali ono što se nužno ne vidi, ali što postoji. Slika je postala polje sa znakovima. (A. Schung, 1969; 78) Kada je bilo riješen problem oblika, slika postaje polje za ispisivanje, crtanje i slikanje slova, linija i boja.

Kubistička potraga za alternativnim načinima prikazivanja dovela je Picassa i Braquea do izuma kolaža s time i do druge faze nazvane sintetički kubizam. Sintetički kubizam kreće 1912. i traje do 1914. godine. Prve naznake možemo vidjeti s korištenjem teksta unutar samih slika. Umjetnost je uvijek bila prvenstveno medij prikazivanja slike, ne i slova. Najveći problem je bio kako trodimenzionalni predmet prikazati na dvodimenzionalnom platnu. Bojali su se, kako su slike tako plošne, da promatrač više ne može razlikovati medij od samog prizora. (W. Gompertz, 2019; 131) Braque je počeo eksperimentirati s tehnikama kao i Picasso. Braque je počeo dodavati pijesak te bi kist zamijenio češljem kako bio stvorio optičku iluziju. Picasso je naljepio komad jeftinog voštanog platna. Tim činom iznova se pisala pravila o vezi između umjetnosti i života. (W. Gompertz, 2019.; 133)

Picassova intervencija je bila jako značajna. Stavljanjem komada voštanog platna na sliku on je bezvrijedni dio krpe uzdigao u svijet likovnih umjetnosti. Uzeo je predmet iz masovne proizvodnje i pretvorio ga je u nešto jedinstveno i vrijedno. (W. Gompertz, 2019; 133) U pravo tim postupkom je kubizam preteča za mnoge smjerove poput dadaizma, asamblaža, pop-arta i drugih. Braque je naljepio izrezanu tapetu na rad. To je bio revolucionaran čin koji je utjecao na konceptualnu umjetnost.

Analitički kubizam se pretvorio u sintetički kubizam, što je službeni naziv za uporabu papier colléa. U prijevodu znači da su izumili kolaž. U današnjem suvremenom umjetničkom rječniku, trodimenzionalni papier collé nazvao se asamblaž. To je bio konačan prekid s tradicijom. Umjetnost se mogla napraviti od bilo čega. (W. Gompertz, 2019: 135)

Kubizam je zauvijek izmijenio renesansu koncepciju slikarstva kao prizora u svijet u kojem je trodimenzionalni prostor prenesen na ravnu plohu pomoću iluzije. Pristup se mijenjao i to na konceptualan način, tako što se rad temeljio na prethodnom znanju. Svaki pojedinačni dio na kubističkoj slici ili skulpturi egzistira u svom vremenu i prostoru, a opet je povezan s fragmentima i dio je cjeline. (W. Gompertz, 2019; 129) Zaključili su da stvarnost ima mnogo definicija i time predmeti i sam prostor nema apsolutan oblik.

3.2 ZNAČAJNI UMJETNICI KUBIZMA I OSVRT NA NJIHOVA DJELA

Pablo Picasso kao suosnivač kubističkog pravca je imao brojne radove, koji su se razvijali kako se razvijao i sam pravac, ali jedna slika je posebno značajna radi naznaka samog novog inovativnog pravca.

Slika “Gospođice iz Avignona”(1906.-1907.) koja je sazdana na Cézanneovim idejama, dovela je do tog pravca u umjetnosti. Prvo što se primjećuje je da nema osjećaja za dubinu. Žene su prikazane gotovo dvodimenzionalno, a njihova tijela su svedena na niz trokutastih i rombičnih oblika. Nema oponašanja stvarnosti, crte lica su im posložene u mješavini različitih kutova, a imamo i dramatično skraćivanje pozadine. (W. Gompertz, 2019; 120) Dobivamo novi odnos tijela i prostora u plohi te linije izrezuju elemente oblika iz plohe i međusobno se probijaju i potiskuju.(A. Schung, 1969; 68) Promatrač prolazi očima i iza sebe izvodi prostornu povezanost. Nemamo dojam tradicionalne iluzije nego žene agresivno iskaču s platna. (W. Gompertz, 2019; 120) Vidi se bit kubizma u začecima, a to je destrukcija predmeta intenzivnim analitičkim proučavanjem.

Slika 1: “Mrtva priroda s pletenom trskom za stolice“, Pablo Picasso, 1912., ulje i voštano platno s špagom 27 x 37 cm. Musée Picasso, Pariz

Još jedna slika Pabla Picassa koja je nadahnuta u ateljeu, a stvorila je neke nove oblike stvaranja i pomaknula granice. "Mrtva priroda s pletenom trskom za stolice" (1912.) je kompleksan aranžman različitih vokabulara od kojih svaki zamišlja stvarnost na poseban način. Ovalna slika ima gornju polovicu koja spada pod čisti analitički kubizam, ali druga polovina je znatno drugačija. Picasso je naljepio komad jeftinog voštanog platna, koje se inače koristi za oblaganje ladica te je sliku uokvirio s komadom isprepletenog užeta. Time je stvorio revolucionarno djelo. Tim je osporio najosnovnije umjetničke konvencije.

Georges Braque kao suosnivač uz Pabla Picassa je isto ostavio veliki trag u pomicanju tradicionalne umjetnosti ka umjetnosti spremnoj eksperimentiranju.

Slika 2: Georges Braque, „Violina i paleta“, 1909., ulje na platnu
91,7 x 42,9 cm, Solomon R. Guggenheim Museum, New York

Njegovo djelo "Violina i paleta" (1909.) je slika čiji je koncept poticanje da obratimo pozornost na nešto što stalno previđamo. Radi se o jednostavnoj slici koja uz pomoć prigušene palete i mijenjanjem točke gledišta stvara uravnoteženu kompoziciju. Rastavio je violinu na više dijelova i onda ponovo sastavio u približno točan oblik, pri čemu je svaki dio prikazan iz drugog kuta gledišta. Violina sve može vidjeti cjelovito u isto vrijeme. (W. Gompertz, 2019; 127)On je u tom trenutku oživio statičan predmet. Nešto što je posebno je čavao u zidu koji je naslikan naturalistički, iz tradicionalne perspektive. Dodavanjem elementa iz "stvarnoga

svijeta” je htio usaditi sliku i potaknuti nas da ju pomnije pogledamo.(W. Gompertz, 2019; 128) S tim se htio pobrinuti da kubizam ne izgubi dodir s stvarnošću.

Djelo “Posuda s voćem i čašom”(1912.) je njegov prvi kolažni rad. U radu je kombinirao papier faux-bois⁶ s crtežom mrtve prirode u ugljenu. Imamo izreske lijepljenog papira, s tipičnom dvosmislenošću, imaju višestruke uloge, i doslovne i opisane.(H. Harvard Arnason, 2009.; 173) U ovome slučaju boja je dobivena samo tapetom i time dolazimo do poigravanja s samim konceptom. Tu “lažnu” sliku je stavio na svoju sliku i na taj način je promijenio svrhu tapete, koja je sada jedina “stvarna” stvar na slici. Upravo ovom slikom je počela konceptualna umjetnost, a ne s Marcelom Duchampom.

Dva bitna umjetnika za kubizam su bila i Juan Gris i Aleksandr Arhipenko. To su umjetnici, a ne osnivači kubizma. Oni su samo pokrenuli novi umjetnički pravac u javnosti.

Slika 3. Juan Gris, „Stol“, 1914., nalijepljeni i tiskani papiri i ugljen na papiru, preneseno platno, 59,7 x 44x5 cm, Philadelphia Museum of Art

6 Faux bois dolazi od francuske riječi za lažno drvo, a odnosi se na umjetničko oponašanje drva ili drvenih zrnaca u različitim medijima, dok papier označava papir.

https://en.wikipedia.org/wiki/Faux_bois

Juan Gris je inspiriran kubističkom teorijom krenuo razvijati vlastiti, stiliziraniji i blaži oblik kubizma. On pretvara kubističke pomične plohe i refrakciju svjetla u pravilan raster. Njega ne privlači primitivno nego krajnja rafiniranost i logika. (H. Harvard Arnason, 2009.; 183)

Slikom "Stol"(1914.) koja prikazuje kubističku temu mrtve prirode uključuje faux-bois te rukom nanesen ugljen i papir. Koristiti se osnovama kubističke teorije poput skraćenje, reorganizacija, slojevitost i više kuta gledanja. (H. Harvard Arnason, 2009.; 183)

Aleksandr Arhipenko polaže pravo na začetnika kubističke skulpture. Radi visoko stilizirane figurativne skulpture. Arhipenko se prilagođava novoj tehnici kolaža skulpture, izrađujući polikromne konstrukcije od raznovrsnih materijala.

Slika "Médrano II" (1913.) sastavlja plesni lik od drva, metala i stakla. Pomoću ravnih obojenih ploha je pokušao artikulirati volumen koji čini različiti sastavljeni materijal.

4. DADAIZAM I SRODNI UMJETNIČKI SMJEROVI

4.1 ZNAČAJ I KOMPLEKSNOST STVARALAŠTVA DADAISTA

Kao uvod u samo poglavlje dadaizma, najbolje je početi s zaključkom Willa Gompertza: "Uloga umjetnika u društvu srodna je ulozi filozofa; nije važno zna li umjetnik slikati ili crtati. Njegov posao nije pružiti estetsko zadovoljstvo, to mogu i dizajneri, nego odmaknuti se od svijeta i pokušati dati smisao ili komentar pomoću predstavljanja ideja koje nemaju nikakvu drugu svrhu osim da budu ideje."(W. Gompertz, 2019; 10)

Dadaizam kao umjetnički pokret je nastao početkom 20. stoljeća koji je osnovala skupina intelektualaca prepuna bijesa izazvanog strašnim prizorima Prvoga svjetskog rata. Kipjeli su od nezadovoljstva radi onoga što su oni smatrali kao uzrokom rata, a to je establišment i njegovog oslanjanja na razum, logiku i pravila. Njihov život je bio utemeljen na nerazumnosti, nelogičnosti i bezakonju. (W. Gompertz, 2019; 223) S Tzaraom⁷ i Ballom⁸ je anarhistički pokret,

7 Tristan Tzara (Moinești, 16. travnja 1896. - Pariz, 25. prosinca 1963.), rumunjski pjesnik i esejist, značajna karika u francuskoj književnosti.

https://hr.wikipedia.org/wiki/Tristan_Tzara

8 Hugo Ball (22. veljače 1886. - 14. rujna 1927.) bio je njemački pisac, pjesnik i utemeljitelj pokreta Dada u europskoj umjetnosti u Zürichu 1916. godine.

https://en.wikipedia.org/wiki/Hugo_Ball

koji je doveo do nadrealizma, pop-arta, nadahnuo punk i stvorio temelj za konceptualnu umjetnost. To je pokret protiv društva, religije, ali najviše protiv umjetnosti. (H. Harvard Arnason, 2009.; 244)

Naziv "dada" je skovan 1916.godine, kada je i objavljen manifest. Njegov naziv je kompleksan jer ima mnogo izvora. Imamo francusko-njemačko etimologiju koja označava dječji drveni konjić koji se njiše. Jedna označava potvrdni zvuk na rumunjskom jeziku, ali njegovo značenje je samo podrugljiv simbol na afirmirane pokrete, bili oni tradicionalni ili eksperimentalni. (H. Harvard Arnason, 2009.; 242) Možemo reći da upravo s igrom riječi i samog značenja vidimo zalaganje koje je bilo viđeno iz dječje perspektive, gdje se tolerira sebičnost i veliča individualnost. Praveći se glupim, ispao je jedan od najintelektualnijih umjetničkih pokreta. (W. Gompertz, 2019; 226)

Kako bi pobliže mogli shvatiti sami dadaizam i njegov cilj moramo gledati umjetnike te skupine točnije grupe iz kojeg su proizašli. Ovakav pokret nikada nije mogao biti na jednom mjestu. Imamo zato više skupina poput osnovne ciriške dade, njujorške dade, njemačke i francuske. Svaki od tih skupina je davala veliku inovativnost, bunt, kompleksnost i jednostavnost koja hrani osnovnu premisu samog pokreta.

Zurich kao grad u kojem je osnovan dadaizam, daje umjetnika koji se zove Jean Arp, poznat i kao Hans Arp, kao suosnivača pokreta. Njegova polazna točka za stvaranje dadaističkog umjetničkog djela je papier collé Picassa i Braquea. Smatrao je da upravo ta tehnika ima prizvuk dadaizma. Kako bi pretvorio tehniku papier colléa u dadaističko djelo, Smatra da mora promijeniti načine stvaranja. Umjesto da pažljivo nalijepi obične materijale na površinu slike, on ih jednostavno ispušta i prepušta slučajnosti da odredi kompoziciju.

Njegovo djelo "Kolaž raspoređen prema zakonitostima slučajnosti"(1916.) je među prvim primjerima upravo te tehnike. Poderane dijelove rastrganih pravokutnik komada papira u boji spontano spušta i lijepi na mjesto na koje su pale. Priča o nastanku ove slike govori da je Arp rastrgao crtež koji mu se nije svidio i bacao komadiće papira na pod te ugledao raspored bačenih papirića kao rješenje problema s kojima se borio. Njegovo eksperimentiranje se nastavlja u suradnji s Sophie Taeuber. Izrađivali su kolaže, tapiserije, vezove i skulpture. Arp svoju suradnju s Sophie Taeuber je objasnio: "Te su slike stvarnosti za sebe, bez značenja i racionalne nakane."(H. Harvard Arnason, 2009.; 244)

Slika 4: Jean Arp, „ Kolaž raspoređen prema zakonitostima slučajnosti, 1916.-17., rastrgani i lijepljeni papir, 48,6x 34,6 cm, The Museum of Modern Art, New York

Njujorški dadaizam je proizveo dva jedna od najbitnijih umjetnika, a to je Marcel Duchamp i Frances Picabia.

Marcel Duchamp izlaganjem svojeg djela “Fontana” (1917.) je napravio iskorak, tako što je neugledan predmet, običan pisoar, pretvorio u umjetničko djelo. S tim je izumio novi oblik skulpture, a to je je skulptura koja je postojeći predmet masovne proizvodnje bez ikakve očite estetske vrijednosti i pretvorio ga u umjetničko djelo u koje je predmet oslobođen svoje prvotne svrhe.(W. Gompertz, 2019; 4) Ovaj novi oblik stvaralaštva nazvan je „ready-madeom“ (info). Ovim djelom se dovodi u pitanje definicija umjetničkog djela i ona može biti samo definirana umjetnikom koji odlučuje što jest, a što nije umjetničko djelo. Upravo pomoću medija se određivalo kako će umjetnik svoje ideje pretvoriti u djelo, ali tu dolazi do promjene. Medij sada postaje na drugom mjestu, a najvažnija je ideja. Tek kada se razvije koncept, umjetnik dolazi u priliku birati medij. (W. Gompertz, 2019; 5) Može se reći da s ovim djelom on postaje ocem konceptualne umjetnosti.

Slika 5: Francis Picabia, „Ideal“, 1915., pero i crvena i crna tinta na papiru, 75,9 x 50,8 cm, The Metropolitan Museum of Art, New York

Francis Picabia je surađivao s Marcelom Duchampom i u Duchampovu duhu preuzeo strojne prikaze kao amblemski i ironičan način prikazivanja. Radi osebujna djela poput „Ideala“ (1915.) u kojem potvrđuje konceptualnu formu portreta, a istodobno uspostavlja duhovit kontrast između strojnih prikaza i starih plemenitih znakova. (H. Harvard Arnason, 2009.; 252)

Njemačka dada daje umjetnika poput Raoula Hausmanna (info) s djelom „Duh našeg vremena“ koja prikazuje neku vrstu trodimenzionalnog kolaža, Hannah Hoch koji koristi tehniku fotomontaže u djelu „Rez kuhinjskim nožem dada kroz posljednju Weimarsku epohu kulture pivskog trbuha“ (1919.-20.) i Kurt Schwitters kao oličenje asamblaža.

Sva djela su bila oličenje sukoba, bez toga, pokret se pretvara u nešto drugo, ni manje ni više radikalno, ali suptilnije. Pretvara se u nadrealizam.

Slika 6: Raoul Hausmann, „Duh našeg vremena“, 1919., drvo, koža, aluminij, mjed i karton, 32,1 x 22,9 cm, Musée National d'Art Moderne, Pariz

4.2 ARTE POVERA

Arte Povera.⁹ bio je radikalni talijanski umjetnički pokret od kasnih 1960 -ih do 1970 -ih čiji su umjetnici istraživali niz nekonvencionalnih procesa i netradicionalnih "svakodnevnih" materijala. Materijali koji se koriste su grančice, krpe i novine, što možemo okarakterizirati kao materijali koje možemo naći svugdje i nemaju veliku cijenu. (W. Gompertz, 2019; 324) Pokret je pokrenut kao reakcija na talijanski gospodarski kolaps.

Cilj pokreta je povezivanje modernog života s prošlošću. Ovisnost potrošačkog društva koja je zanemarivala prošlost je bio okidač za zabrinutost i stvaranje samog pokreta. Arte povera nije napravljena kako bi uklonila barijeru, kao mnogi moderni pravci, nego je htjela ukloniti barijere između različitih umjetničkih žanrova. Cilj je bio spajanje slikarstva, kolaža, skulpture,

⁹ Arte Povera dolazi od talijanskih riječi, koji u prijevodu znače "siromašna umjetnost".
<https://www.tate.org.uk/art/art-terms/a/arte-povera>

instalacije i performansa. (W. Gompertz, 2019; 324) Osnivač pokreta bio je Michelangelo Pistoletto¹⁰ koji je svojim radom “Venera od krpa”(1967.), prikazao cijeli cilj pokreta. Imamo hrpu odbačene odjeće, koja je postavljena ravno ispred Venere. Vidi se spajanje ljepote prošlosti s katastrofom budućnosti.

Jannis Kounellis koristi stare okvire za krevet, ugljen, kamen, vješalice, jutene vreće kako bi prikazao svoju viziju.

Bitno je naglasiti Maria Merza¹¹ i njegove iglue. Tim radom spaja prirodne materijale s industrijskim proizvodima poput metalnih cijevi i stakla.

Slika 7: Jannis Kounellis, „Untitled“, 1960.-68., čelična ploča, emajl na papiru na 2 platna, tkanina, ugljen, 3 metalne kuke i metalna šipka, 2000 x 1800 cm, National Galleries of Scotland, Edinburgh

10 Michelangelo Pistoletto (23. lipnja 1933.) talijanski je slikar, akcijski i objektni umjetnik i teoretičar umjetnosti. Pistoletto je priznat kao jedan od glavnih predstavnika talijanske Arte Povere.

https://en.wikipedia.org/wiki/Michelangelo_Pistoletto

11 Mario Merz (1. siječnja 1925. - 9. studenog 2003.) bio je talijanski umjetnik, koji je član skupine Arte Povera.

https://en.wikipedia.org/wiki/Mario_Merz

4.4 POP-ART I NEODADIZAM

Promjena u sustavu vrijednosti kasnih pedesetih godina, dijelom je bila reakcija na veliki broj novih proizvoda i na razvitak masovnih medija. Pop-generacija oduševljeno je reagirala na medijske prizore. Upravo to vodi do nezainteresiranosti umjetnika za stvaranje apstraktne umjetnosti, nego su svoje ideje pronalazili u neposrednom okruženju popularne kulture i težili ih inkorporirati u svoju umjetnost. Time dobivamo Pop-art, happening¹² i Nouveau réalisme¹³. (H. Harvard Arnason, 2009.; 478)

Pop-art je inspiriran vrijednostima i simbolima popularne kulture te potrošačke kulture. Svojim radom "Bila sam bogataševa igračka" (1947.) umjetnik Eduardo Paolozzi, prvi kreće u istraživanje samog pojma popularne i potrošačke kulture. Radi se o kolažu sastavljenom od slika izrezanih iz časopisa. Kolaž je nalijepljen na prljavi komad kartona. Kolaži koji su nalaze na samom radu ne odišu ljepotom, originalnošću ili profinjenošću jedne slike. Ovaj kolaž ima povijesni značaj zbog jedva vidljivog dijela, a to je napisana riječi "POP!". Ovo je među ranijim primjerima korištenja upravo te riječi, a upravo nam i tema ovog kolaža je povezana s potrošačkom kulturom i time možemo ovo prozvati kao prvim primjerom pop-arta. (W. Gompertz, 2019; 291)

Pop-art kao prethodnim primjerom, možemo potvrditi da identificira moć slave, brandova i oglašavanja. Kod pop-art-a imamo i vidljivu glavnu temu, koja se pojavljuje kod svih pop-art umjetnika, a to je boca Coca-Cole. Smatrali su je kao utjelovljenje obećanja širokog potrošačkog tržišta, a to je zadovoljstvo. Kod kolaža koji je stavljen kao primjer vidimo utjelovljenje pop-art-a, a to je da su "visoka" i "niska" kultura predstavljaju istu stvar, a to je da su slike iz časopisa ili boce za piće jednako vrijedne umjetničke forme kao i ulja na platnu ili skulpture rađene od mramora. Tu se opet vidi micanje granice svrhe umjetnika. (W. Gompertz, 2019; 292)

12 Happening (u prijevodu iz engleskog: događaj ili zbivanje) je jedan oblik akcijske umjetnosti nastao šezdesetih godina 1960-ih kao proizvod teorija suvremene umjetnosti, a glavni predstavnici su A. Kaprov, J. J. Lebel, R. Vostel, T Kantor.

<https://hr.wikipedia.org/wiki/Happening>

13 Nouveau réalisme odnosi se na umjetnički pokret koji su 1960. osnovali umjetnički kritičar Pierre Restany i slikar Yves Klein tijekom prvog kolektivnog izlaganja u galeriji Apollinaire u Milanu.

https://en.wikipedia.org/wiki/Nouveau_r%C3%A9alisme

Slika 8: Eduardo Paolozzi, „ Bila sam bogataševa igračka”, 1947., karton, kolaž, 359 x 238 mm, Tate Modern, London

Bitan umjetnik koji koristi jedan motiv, umjesto više motiva, kako je radio i umjetnik Jasper Johns, kojeg će se spomenuti u neodadaizmu kao bitnu figuru, je Andy Warhol. Njegovo pojednostavljenje na grafički prikaz, postao je njegov zaštitni znak. Koristi motive koji su toliko popularni da ih svi primjećuju, on time rad stavlja na istu poziciju kao i reklamu ili proizvod pored kojeg prolazimo u svakodnevnom životu. Kao najbolji primjer možemo navesti i njegov rad naziva “Limenke Campbell juhe” (1962.) koji prikazuje trideset i dvije slike limenki Campbell juhe. Radi se trideset i dva platna na kojem je prikazano drugačiji okus iz Campbellove ponude. Platna su postavljena u horizontalni niz te izgleda kao da se još nalazi u trgovini. (W. Gompertz, 2019; 303) Sa slika je uspio ukloniti gotovo sve dokaze svoje prisutnosti, što znači da nema niti jednog dijela u kojem se označava on kao umjetnik. Tu se vidi ponavljanje metoda modernog oglašavanja, čiji je cilj infiltrirati proizvod u svijest javnosti, bombardirajući nas istim slikama. S ovim radom umjetnik osporava pravilo da umjetnost treba biti originalna.

Slika 9: Andy Warhol, „Limenke Campbell juhe”, 1962., platno, sintetička polimerna boja, 51 x 41 cm, MoMA, New York

U Americi se stvaraju dva mlada umjetnika koja su imala slične ideje. Njihov rad je bio puno prije Andyja Warhola, ali ideja je bila slična. Dva mlada umjetnika imena Jasper Johns i Robert Rauschenberg su bili nesumnjivo nasljednici Marcela Duchampa i Kurta Schwittersa. Možemo reći da su upravo oni bili prethodnici Pop-art-a.

Jasper Johns s svojom radom “Zastava”(1954.-1955.), prikazuje patchwork slojeva napravljenih od isječaka novina i platna i zalijepljenih na šperploču te obojenih drvenom tehnikom enkaustike¹⁴. Time dobiva kombinaciju različitih materijala i teksture, koja dobiva grudastu, kvrgavu, mjehuričastu površinu. (W. Gompertz, 2019; 295) Može se reći da je to slika s dadaističkim utjecajem. Johns se poigrava s gledateljima, koji se pitaju, radi li se o pravoj zastavi ili je samo slika. Cilj ove slike je da uobičajeni predmeti, koje vidimo svaki dan i ne

14 Enkaustika je stara, zaboravljena tehnika i još uvijek se pokušava saznati način postupka. Slična je uljanoj tehnici, ali razlikuje se po tome što boje nisu sastavljane od ulja niti se miješaju lanenim uljem ili terpentinom, i ne polažu se na platnenu podlogu kistom, nego se, vezane voskom, postavljaju metalnim štapićem na drvenu podlogu, na mramornu ili bjelokosnu pločicu. Nakon slikanja vjerojatno je umjetnik ohlađeni vosak ponovno zagrijavao usijanim željezom da bi spojio plohe različitih boja.
<https://hr.wikipedia.org/wiki/Enkaustika>

primjećujemo, krenemo obraćati pozornost na njih. Radeći metodu nanošenja boje u slojevima, tjera nas da malo bolje pogledamo.

Robert Rauschenberg kao jedan od najvažnijih umjetnika u definiranju Pop-art-a. Rauschenberg je koristio svijet kao svoju paletu, koristeći svaki materijal kao sirovinu za svoju umjetnost. Kao primjer se može navesti njegovo djelo „Monogram” (1959.). (H. Harvard Arnason, 2009.; 484) Njegovo korištenje i ljubav prema običnim predmetima masovne proizvodnje, dolazi do izražaja upravo s ovim djelom. Ovdje dolazi do miješanja visoke umjetnosti ulja na platnu sa skulpturom i kolažom. Taj spoj je nazvao combine, u prijevodu kombinacija. Njegov cilj je bio raditi u „praznini između umjetnosti života”, kako bi pronašao točku gdje se dodiruju ili stapaju. Upravo tim ciljem je sažeo bit pop-arta. Njegov opus spada pod neodadaizam, Pop-art i apstraktni ekspresionizam, ali ovaj rad najbolje ujedinjuje sva tri smjera. Kao inspiracija za rad „Monogram” mu je bio Duchamp i njegovi ready –madeovi i Schwittersov koncept „Merza”. (W. Gompertz, 2019; 296) Djelo je prepuno simbolike i anegdota, počevši od samog naziva. Monogram inače označava kombinaciju povezanih slova koja predstavljaju nečije inicijale, u ovom slučaju govori se o umjetniku.

Slika 10: Robert Rauschenberg: „Monogram”, 1959., kombinirana slika: ulje i kolaž s predmetima, 106,7 x 161,3 x 163,8 cm, ModernaMuseet, Stockholm

4.4 ASAMBLAŽ

Asamblaž označava tehniku, sličnu kolažu, koja spaja različite predmete i materijale. Iako svaki predmet koji nije umjetnički, poput užeta ili novina, dobiva estetsko ili simboličko značenje u kontekstu cijelog djela, on može zadržati nešto od svog izvornog identiteta. Izraz sklop, koji je 1950-ih godina smislio umjetnik Jean Dubuffet¹⁵ može se odnositi i na ravne i na trodimenzionalne konstrukcije. Umjetnost asamblaža možemo vidjeti kao brojne predmete, poput dvodimenzionalnih kubističkih *papiers collés* i fotomontaža, preko svakovrsnih dadaističkih i nadrealističkih objekata, do skulptura-asamblaža od odbačenih predmeta i ambijenata koji su zauzimali cijele prostore. Nešto što veže sve je upravo taj segment sastavljanja i sastavnih dijelova, koja su posve ili djelomično, prethodno izrađeni prirodni ili industrijski materijali, predmeti ili fragmenti, koji nisu namijenjeni umjetničkoj praksi.

Tehnika se odnosi na određeni oblik koji se razvio iz intelektualnih i umjetničkih kretanja početkom 20. stoljeća. Praksa je započela oko 1911–12 kubističkim kolažima Pabla Picassa i Georges Braquea i skulpturalnim sklopovima futurista kao što su Umberto Boccioni i Filippo Tommaso Marinetti. Jedan od najranijih primjera je Picassova " Mrtva priroda s pletenom trskom za stolice " (1911–12), u kojoj je na sliku zalijepljen komad uljne tkanine s imitacijom ukrasa stolice, a za uokvirivanje slike upotrijebljeno je uže. Naknadni umjetnički pokreti poput dada i nadrealizma istraživali su mogućnosti sklapanja. Marcel Duchamp, na primjer, stvorio je "gotove radove" i "pronađene objekte" od industrijskih i prirodnih objekata; uzdigao ih je u područje umjetnosti jednostavno dodavanjem natpisa ili uključivanjem u izložbu. Pedesetih i šezdesetih godina 20. stoljeća asamblaž se široko počeo koristiti. Umjetnici Jasper Johns i Robert Rauschenberg usvojili su naizgled anti-estetski pristup stvaranju umjetnosti. Koristili su otpadne materijale i pronašli predmete uz neuredno nanесenu boju za stvaranje ekspresionističkih reljefa i skulptura, čime su stekli naziv neo-dada. Umjetnici talijanskog pokreta *Arte povera*, poput Maria Merza, stvarali su umjetnička djela koristeći asamblaž odbačenih prirodnih i svakodnevnih materijala, uključujući zemlju, krpe i grančice. Cilj im je bio osporiti i poremetiti vrijednosti komercijaliziranog suvremenog galerijskog sustava.

15 Jean Philippe Arthur Dubuffet (31. srpnja 1901. - 12. svibnja 1985.) bio je francuski slikar i kipar. Njegov idealistički pristup estetici prihvatio je takozvanu "nisku umjetnost" i izbjegao tradicionalne standarde ljepote. https://en.wikipedia.org/wiki/Jean_Dubuffet

Kao primjer korištenja asamblaža možemo navesti Kurta Schwittersa. On je vidio potencijal u onom što ostatak svijeta odbacuje. Schwitters je krenuo raditi s neobičnim otpacima i napravio svoj prvi asamblaž. Za svoj asamblaž Schwitters je kopao po kontejnerima. Skupljao je tramvajske karte, dugmad, žicu, cipele, krpe, opuške i star novine. U djelu “Okretanje”(1919.), vidi se apstrakcija napravljena tako da se na slikarsko platno lijepi komadi drveta, metala, žica, kože i kartona. Kako bi Will Gompertz rekao: “To je kompozicija načinjena od smeća, koja odiše geometrijskom profinjenošću konstruktivističkih slika.”(W. Gompertz, 2019; 228)

Možda najpopularniji primjer je njegov pojam i vlastita varijanta dade “Merz”. Najbolje je shvatiti riječ pomoću njegovog opisa: “Potkraj 1918.godine, shvatio sam da sve vrijednosti postoje jedino u odnosu prema drugima i da je ograničavanje na samo jedan materijal jednostrano i uskogrudno. Zahvaljujući toj spoznaji osnovao sam Merz, koji je iznad svega zbroj pojedinačnih umjetničkih formi.”(256,257) Kao najpoznatiji primjeri su “Merzbild 25A”(1920.) i “Merzbau”.¹⁶

Slika 11: Kurt Schwitters, „Merzbild 25A“, 1920., asemblaž, 104,1 x 79,1 cm, Kunstsammlung Nordrhein-Westfalen, Düsseldorf

16 Merzbau označava kuću na njemačkom. Unutar kuće su se protezale forme od poda do stropa.

<https://www.tate.org.uk/research/publications/tate-papers/08/kurt-schwitters-reconstructions-of-the-merzbau>

Umjetnost se može napraviti od bilo čega. Upravo je cilj asamblaža jednostavan, iskoristiti otpad ili pronađene materijale kako bi spojio likovnu umjetnost sa stvarnim svijetom.

5. METODIKA RADA: SPOJ TEKSTILA I ASAMBLAŽA

Kroz prethodna poglavlja vidimo različitu primjenu tehnika i ideja koje su potaknule umjetnike da otkrivaju nova polja svoje kreativnosti. Tijekom samog procesa rada dolazi do oslobađanja kreativnosti i razvijanja novih ideja.

Prilikom toga dolazi do korištenja različitih materijala koji su oblikovali forme koje podsjećaju, ali i imaju duh različitih pravaca koji su objašnjeni. Proces rada se odvijao na način da se birala određena podloga, koja je bila od materijala, koji nisu uobičajeni u slikarstvu, ali su u ovom slučaju služili kao “platno” za stvaranje trodimenzionalnih oblika. Nakon odabira podloge, slijedilo je kreiranje repetitivnih uzoraka pravilno ili slobodno raspoređenih na površini. Kao inspiracija u radu, poslužili su brojni umjetnici i njihova umjetnička djela. Najveći utjecaj na moj rad ostavili su poput Alberta Burria i Antonia Tapiesa, koji spadaju u smjer neoformalizma te pokret Arte Povera i različite umjetničke struje 50-ih godina. Burri razvija tehniku snažnog isticanja teksture i materijalnosti, gdje dolazi do igre s gustom bojom i pastom koja se može primijetiti i kod priloženih radova. Kod Antonia Tapiesa imamo grubu teksturu, građenje površine slike s bojom, lakom i pijeskom te ih nakon toga bušio rezaao i stvarao reljef, što se može opet vidjeti u radovima. Isto tako bitno je naglasiti i Kurta Schwittersa kao glavnu inspiraciju zbog više komponenata. To su korištenje asamblaža kao tehnike, način rada, materijali i sami gotovi izgled rada. Mark Rothko¹⁷ je bitan za priložene radove zbog svojih pojednostavljenih oblika, najčešće pravokutnika koji se ponavljaju i u priloženim radovima. Jednostavnost oblika, koja pruža moguću slojevitost samoga rada je bitna komponenta, stvaranja samih radova. Prvotna ideja se stvorila nakon pogleda na rad jedne njemačke umjetnice, imenom Eva Hesse¹⁸ Njezin rad

17 Mark Rothko (25. rujna 1903. - 25. veljače 1970.), bio je američki apstraktni slikar.

https://en.wikipedia.org/wiki/Mark_Rothko

18 Eva Hesse (11. siječnja 1936. - 29. svibnja 1970.) bila je njemačka američka kiparica poznata po pionirskom radu u materijalima poput lateksa, stakloplastike i plastike.

https://en.wikipedia.org/wiki/Eva_Hesse

“Kontingenti”(1969.), u kojem je njezin rad upravo višefunkcionalna forma, koja visi u prostoru i stvara prividno tekstilnu formu kao nešto više.

Slika 12: Eva Hesse, „Kontingent“, 1969., indijsko platno, lates, fiberglas u osam dijelova, instalacija, 3,7 x 2,9 x 0,98 m, National Gallery of Australia, Canberra

U radovima se koriste različiti materijali, koji su ili za otpad poput starih tkanina, starih likovnih crteža, metala, novina, plastike, ali možemo uočiti i korištenje materijala koji nisu otpadni nego im je namjena nešto drugo. Tu imamo vrtni pribor, šivaći pribor, kuhinjski pribor i ukrasni pribor. Time se spajaju različiti predmeti i otpaci kao jedna cjelina koja stvara neku novu formu drugačije namjene. Njih povezuje korištenje konaca kao vezivo između klasične namjene tekstila i eksperimentalnog tekstila.

Kako bi se spojila ideja, koristiti se tehnika asamblaža kao glavna tehnika u svim radovima. Cilj samih formi i same ideje jedino je moguć, korištenjem upravo te tehnike. Uz tehniku asamblaža.

5.1 EKSPERIMENTALNOST STVARALAČKOG PROCESA I LIKOVNA ANALIZA RADOVA

Likovna analiza priloženih radova je analiza koja će pobliže prikazati i omogućiti percepciju samog stvaralačkog procesa. Ono što bih na početku izdvojila kao važnu odliku

vlastitog kreativnog procesa je eksperiment, isprobavanje novih različitih tehnika i materijala te njihovo usuglašavanje u što zanimljivije likovne cjeline.

Slika 13: „Kompozicija 1“, 2021., asamblaz, 594 x 891

Na prvom prikazu priloženog rada vidimo kombinaciju različitih materijala te pokušaj stvaranja dubine i slojeva pomoću boje i različitih materijala poput filca, kolaža, konaca, metalnih predmeta, pribadača i jutenih traka. Korištenjem različitih materijala dobivamo kompoziciju koja stvara ravnotežu i geometrijsku urednost. Podloga je vreća za otpatke biljaka, čime se stvara dodatna razina slojevitosti i teksture samog rada. Ljubičasta boja i žuta kao komplementarne boje stvaraju ravnotežu i time pariraju crnim filcanim krugovima, koji pokušavaju preuzeti cjelinu.

Slika 14: detalji „Kompozicija 1“, 2021., asamblaž, 594 x 891

Na uvećanim detaljima, vidimo kako su sami detalji iznimno kompleksni i da u kreiranju slojevitih uzoraka su korištene različite likovne i tekstilne tehnike i materijali. Pravokutnici pomalo neurednog, slobodnog izgleda imaju uz metalne predmete, kolaže i jutene trake dodatak crvenog konca, koji se spaja s crnim krugovima koji isto ima detalje konca samo u drugoj boji. To su oblici koji mogu stajati sami za sebe, ali sastavljeni zajedno stvaraju kompleksniju formu.

U drugom radu se može vidjeti eksperimentiranje u korištenju različitih segmenata koji povezuju jednu cjelinu. Specifična likovnost se postiže korištenjem materijala koji su raspoređeni u svaki kvadrat na drugačiji način, pri čemu se stvara patchwork¹⁹ efekt.

19 Patchwork je oblik ručnog rada koji uključuje šivanje komada tkanine u veći dizajn. Veći dizajn obično se temelji na ponavljajućim uzorcima izgrađenim različitim oblicima tkanina (koje mogu biti različitih boja). Ti se oblici pažljivo mjere i izrezuju, a osnovni geometrijski oblici olakšavaju njihovo sastavljanje.

<https://en.wikipedia.org/wiki/Patchwork>

Slika 15: „Patchwork kompozicija“, 2021., asamblaž, 594 x 891

U radu se koristi aluminijska folija, tkanina, papir, papir za otiskivanje, ali i ostavlja se dio u kojem se vidi podloga. Ponavlja se element korištenja konca kao moment koji spaja više radova, ne samu u ovom radu nego sve radove. Vrtne posudice se ponavljaju u kvadratima i time se stvara određena ravnoteža unutar različitih trenutaka. Boje su različite i stvaraju određenu konfuziju i pretjeranost, ali se protežu ili u drugim kvadratima ili se ponavljaju u istom kvadratu. U ovome radu se najbolje može spoj asamblaža i patchwork tehnike.

Treći rad pokazuje utjecaj dadaizma i korištenje riječi kao način oblikovanja i stvaranja forme. Svaka od tih riječi ima svoje značenje i kada ih se sastavlja u rečenice, možemo doći do različitih rješenja. Tu dolazi do igre s riječima, koje kada se pogleda rad može značiti ili ne mora značiti ništa. Koristeći bio-vrećice i trake, imamo bio-proizvod ukomponiran s plastičnim proizvodom. Kao dodatan detalj se koristi staro pakiranje kutije od „tubica“ za cigarete, na kojem dolazi do intervencije s pastelama i crnim flomasterom.

Slika 16: „Riječ”, 2021., asamblaž, 594 x 891

Na četvrtom radu, vidimo korištenje bio-vrećice, ali s pik trakom koja stvara rešetke, u kojima se nalaze različiti predmeti. U ovom radu koristi se mnogo predmeta, koja popunjavaju prostor i time stvaraju uzorak. Kako bi se ostvarila dinamika na radu, ubacujemo elemente, boje, stare ambalaže i vrećica. Njihovim ponavljanjem dobiva se kontinuitet i pravilan uzorak. Predmeti koji se koriste su svakodnevni poput zubnog konca, ugljena, gumica za kosu, čačkalica, flastera, konaca, spajalica, vreća za vrt, gumbiju i filtera za cigarete. Svaki od tih predmeta više nije samo običan svakodnevni predmet, nego postaje umjetnost.

Slika 17: „Što je to?” 2021., asamblaž, 594 x 891 Slika 18: „Žica u prostoru”, 2021., asamblaž
594 x 891

Peti rad se razlikuje od ostalih radova, jer na njemu se vidi mali broj intervencija. Posebnost ovoga rada leži u odnosu s prostorom. Kako krugovi nisu puni, nego možemo gledati kroz njih, dolazi do nove razine i stvaranja komunikacije između prostora u kojem se nalazi i rada. Koristeći zanimljivu podlogu koja stvara određenu teksturu, nije ju bilo potrebno dodatno naglasiti. Kako bi podloga i prazni krugovi došli u ravnotežu, koristi se žice za pranje suđa. Njihova tekstura i fleksibilnost, nadopunjuju krugove i stvaraju cjelinu. Kako bi sami rad se povezo s drugim radovima, koristi se izrezani krugovi iz dijelova starih radova.

6. ZAKLJUČAK

Završni rad je izrađen na temu asamblaža u likovnom oblikovanju eksperimentalnog tekstila. Cilj teoretskog dijela rada je objasniti kako se razvijala sama tehnika asamblaža, njezina primjena i kompleksnost individualnih ostvarenja i likovnih osobnosti unutar pravaca. Izradom likovnih radova na ovu temu pokušalo se doći do ideje i razvitka načina korištenja asamblaža, kao i drugih tehnika koje su korištene u procesu nastanka radova i koje su u konačnici doprinijele stvaranju predstavljenih likovnih cjelina.

Počevši od kubizma koji je zauvijek izmijenio koncepciju slikarstva kao prozora u svijet u kojem trodimenzionalni prostor je prenesen na ravnu plohu, pomoću iluzije pristup likovnom djelu se mijenjao prema konceptu koji je dosegno svoj vrhunac u vrijeme dadaizma. Cilj dadaizma je da djela ne pružaju samo estetsko zadovoljstvo, nego nam pomažu odmaknuti se od realnog svijeta i dati mu smisao. Preko pokreta Arte Povera vidimo spajanje dadaizma s drugim konceptima poput performansa i instalacija.

Analizirajući umjetnike navedenih pravaca i skupina dobivamo bolji uvid u praktični dio rada. Kroz analizu, objašnjenje tehnike asamblaža kao tehnike slične kolažu, koja spaja različite predmete i materijale, dobivamo bolje shvaćanje kreativnog procesa praktičnog dijela rada.

7. LITERATURA

1. Knjige:

1. Gompertz, Will, *Što gledaš? : 150 godina moderne umjetnosti u tren oka*, Mozaik knjiga, Zagreb, 2019.
2. Arnason, Hjorvardur Harvard, *Povijest moderne umjetnosti : slikarstvo, kiparstvo, arhitektura, fotografija*, Stanek, Varaždin, 2009.
3. Schug, Albert, *Suvremena stremljenja*, Otokar Keršvani, Rijeka, 1969.
4. Beroš Nada, Hanan El Sayed, *Zar je to umjetnost?*, Muzej suvremen umjetnosti, Zagreb, 2015.

8. IZVORI SLIKA

1. Pablo Picasso, „Mrtva priroda s pletenom trskom za stolice“, 1912.,
<https://i.pinimg.com/originals/e5/8e/10/e58e1030578ef3a62224fdd70d31d73f.jpg>
2. Georges Braque, „Violina i paleta“, 1909.
https://smarthistory.org/wp-content/uploads/2019/11/Georges_Braque-Violin_and_Palette-scaled.jpg
3. Juan Gris, „Stol“, 1914.,
<https://smarthistory.org/wp-content/uploads/2019/11/Gris-table.jpg>
4. Jean Arp, „Kolaž raspoređen prema zakonitostima slučajnosti“, 1916.-17.,
<https://www.moma.org/media/W1siZiIsIjIxMTQyMyJdLFsicCIsmNvbnZlcnQiLCItcXVhbG10eSA5MCAtcMvzaXplIDlwMDB4MjAwMFx1MDAzZSJdXQ.jpg?sha=edc0c10434b3dc4b>
5. Francis Picabia, „Ideal“, 1915.,
https://smarthistory.org/wp-content/uploads/2017/10/hb_49-70-14-edited.jpg
6. Raoul Hausmann, „Duh našeg vremena“, 1919.,
<https://gilliansblog.files.wordpress.com/2011/04/picture-20.png>
7. Jannis Kounellis, „Untitled“, 1960.-68.,
https://www.tate.org.uk/art/images/work/AR/AR00068_10.jpg
8. Eduardo Paolozzi, „Bila sam bogataševa igračka“, 1947.
<https://www.tate.org.uk/art/artworks/paolozzi-i-was-a-rich-mans-plaything-t01462>
9. Andy Warhol, „Limenke Campbell juhe“, 1962.
<https://hr.asayamind.com/andy-warhol-goes-grocery-shopping>
10. Robert Rauschenberg: „Monogram“, 1959.
<https://arthistoryproject.com/artists/robert-rauschenberg/monogram/>
11. Kurt Schwitters, „Merzbild 25A“, 1920.,
https://www.akg-images.de/Docs/AKG/Media/TR3_WATERMARKED/7/1/0/3/AKG5597554.jpg
12. Eva Hesse, „Kontingent“, 1969.,
<https://images.squarespace-cdn.com/content/v1/52c54d77e4b073b4a439b935/1512064968443-3C3QTD1Y3EI6XAVA32AT/EvaHesseContingent.jpg>